

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre.....	16 kor.
Negyedévre.....	4 "
Helyben háshoz hordva:	
Egész évre.....	20 kor
Negyedévre.....	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre.....	24 kor.
Negyedévre.....	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Érkezéskor és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatása vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A nemzet vére.

Nem ismerhetjük el korrekt és hazáját igazán szerető polgárnak azt az embert, aki szándékosan arra törekszik, hogy a polgárok vérének megrontása és azoknak különféle betegségeket okozva, őket társadalom hasznavehetetlen tagjaivá tegye. Minél nagyobb az a rombolás, melyet polgártársaink testében és lelkében okozunk, minél nagyobb arányú az a neurasztenia, amelyet polgártársaink izmaiba átplántálva hazánkat károsítjuk, annál borzalmasabb a mi bűnünk, s annál nagyobb a hazafiak kötelessége, hogy merényleteink ellen védelmezzék vérüket, egészségüket, nemzetük, létét.

Ugy de az orvosok, nevelők, és pszichiáterek egyhangú tanúsága szerint, akinek lelkét megszállta a fajtalanság szenvedélyének átkozott szelleme, annak testét is áldozatul követeli a pusztulás, vérének megrontja az a sokat emlegetett minden mikrobánál kicsinyebb bacillus, megmetélyezi egész testi és szellemi fejlődését a betegségeknek e bűn nyomán fakadó számtalan fajtája.

Aki tehát akár szóval, akár tettel, akár írás vagy képes ábrázolatok által

állandóan üzletszerűleg azzal foglalkozik, hogy a gyermekek, ifjak és felnőttek képzelőtehetségét a legveszedelmesebb és legalacsonyabbrendű szenvedélyek felkorbácsolására izgassa, aki az emberkereskedést ujságban hirdetések által közvetíti, aki az erkölcsi tisztaság ellen a szenvedélyek folytonos fellázításával nyitlan izgat, az mint a közönséges tapasztalat folyton újabb példákkal és megrendítőben bizonyítja, a bűnök nyomában járó természetes megforlásnak a betegségeknek, a nyomornak, a pusztulásnak dobja oda teljesen jogtalanul a nemzetnek éppen legféltékenyebben őrzött részét az ifjúságot.

Innen van, hogy a pornografia »írói« »művészei« és »kiadói« nagyobb elleneségei ennek az országnak, ennek a nemzetnek, mint bármely külső ellenség volt az elmúlt ezer esztendőben.

»A fát, melyet a viharok érkarja le nem tört, a benne lakozó férgek megörlik.«

A pornografia eddigi pusztításait ki tudná előszámolni. E rombolások már a gyermekszobában kezdődnek, az óvodában elemiben és gimnáziumban folytatódhatnak s az egyetemi első éveken már

mint rut szibarita váz áll előttünk a jól öltözött de romlástól, belső pusztulástól emésztett »felvilágosult« ifju, aki már nem hisz, nem imádkozik, nem tud lelkesedni csak »mulatni« és »élvezni« — szeretne, ha már bele nem unt volna. A nővilágban hasonló a dolog. Itt persze valamivel később kezdődik a »hatás.« Az izgató regények a fiatal leányt kíváncsivá, izgatottá, — bűnössé végre romlottá teszik. Nem hiába írja Rousseau, hogy »Nem olvasott regényt egy leány sem soha a nélkül, hogy általa ártatlanságában kárt ne vallott volna. Innen van a pokoli tör, melyet romlott lelkű egyének ártatlanok ellen felállítanak, mind vakmerőbb és szemtelenebb pornografikus műveket játszva azok kezébe, míg végül bekövetkezik a katasztrófa. Az így nevelt leány, ki a tisztesség külső formáit még megtartja, sőt olykor még a toilletjét a templomba is elviszi, mint fiatal asszony csakhamar belevegyül a romlottság életébe és lelke mélyén már ott hordozza vérszegény és tisztátalan vérű gyermekeinek szomorú sorsát.

A pornografia szennyeztől megmetélyezett családtyúk és anyák, teljesen tehernek és kellemetlenségnek tekintenek min-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Melilla.

Melillát, amelynek környékén újból csatáznak a kabilok a spanyol katonasággal, Don Fernando de Aragon és Donna Isabelde Castilla hódították meg két évvel Amerika felfedezése után és azóta megszakítás nélkül a spanyolok kezében maradt. Melilla a granadai katonai kerülethez tartozik, a marokkói partokon fekszik, 205 kilométer távolságra a vele szemben fekvő Motsil, spanyol kikötőtől, kerek 270 kilométernyire nyugatra Orantól és ugyancsak 270 kilométernyire keletre Cutától. Keletre a nagy Betonya-öblöt határolva és az Alborán szigetével szemközti fekszik a három ullafoka, a Cabo Tres Forcas, amelytől Melilla alig 16 kilométernyire fekszik.

A helység, ugyszintén erődítményeinek egy része egy sziklás, és átlag 29 méterrel a tenger színe fölé emelkedő félszigeten fekszik, amelynek hossza 400, szélessége pedig 150 méter. Azok a sziklák, amelyek északra a félsziget legszélső csúcsát alkotják, olyan magasak és oly meredek, hogy erről az oldalról a város teljesen bevehetetlen. Keletről és nyugatról valamivel megközelíthetőbb. A félsziget és a szárazföld között egy kis védő-öblöt terül el, a teknősbékák öble, a La caleta del Gala-

págo. Az algécirászi konferencia óta a spanyolok ezt az öblöt kiiszapolás és körülépítés által kereskedelmi kikötővé igyekeznek átválttatni.

Melilla fehér, tiszta házacskáival és épületeivel valóban festői látványt nyújt, de mint kereskedelmi és kikötőváros eddig nem volt képes nagyobb jelentőségre vergődni. A franciák Algirban nagyon is értik, hogy mint terejék oda a kereskedelmet. A város lakossága a csapatok kivételével 2000 lélek. A lakosság azonban csaknem kivétel nélkül fegyencekből áll, mert Melilla azokhoz az úgynevezett Presidios-okhoz tartozik, ahol a spanyol gonosztevők sáncmunkálatokkal és erdőépítéssel töltik ki rabságuk nehéz éveit. Az állandó katonai őrség 6000 emberből áll. A jelenlegi viszonyok között azonban ez a szám valószínűleg megkészsereződik.

A közigazgatás minden ágát a tisztikar intézi egy tábornok főparancsnoksága alatt. A jelenlegi főparancsnok Marinas tábornok. A nyár Melillában az egymást érő gőzhajók kikötése következtében még csak eltűrhető valahogy, ősszel azonban és télen, amikor a keleti viharok tombolnak és Levante fútyul végig a félsziget fölött, a kis félsziget hónapokon át csaknem teljesen el van zárva a külvilágtól.

Most is rendkívül nyugtalan a Földközi-tenger, úgy hogy a megerősítéseket szállító

hajók nem bírtak partot érni, a teknősbékák öblében állomásozó »Numaneia« és »Maria de Moine« csatahajóknak pedig fel kellett szedni horgonyait és kénytelenek voltak a Mar-Cica-öblébe menekülni. Ezzel okolható még az, hogy már több év óta folyamatosan lévő kikötő-építés csak lassu léptekben ha'ad előre. Az erődök belső sáncöve évszázadokkal ezelőtt épült és már nem mondható a legjobb akarat mellett sem golyótállónak. Egy nagyobb kaliberű ágyú golyói hatalmas réseket ütnek rajta, mert az öreg falak már nagyon lazák. A kikötőtől valamivel délre esik a Rio de Oro torkolata. Ez a folyó öntözi Melilla földjeit, amelyek még mindig a kabilok tulajdona. Az erődöktől tíz kilométerre délnyugatra emelkedik a Caranni-hegy, amelynek enyhélejtős oldalai egészen a tengerig nyulnak. Több éles toronyszerű csúcsa van, amelyek közül a legmagasabb 933 méternyire emelkedik ki a tenger színe fölé.

A kabilörzsek, melyek a város környékén laknak, a következők: a Beni-Bulaffar-kabilok Ghoab tartományban. 1500 fegyverképes ember. Ezek mögött mintegy 15 kilométerrel beljebb a szárazföld felé laknak a Beni-Urich-kabilok, akik 3000 harcos és 350 lóval, még beljebb a Stencz kabilok, akik 5000 harcos és 400 lóval rendelkeznek. Ezután következnek a Beni-Bulajeit-kabilok 5000 harcosal és 8000 lóval, az Altatza-kabilok 9000 emberrel és 1000

Gyászkalapokat

gyorsan és olcsó árért lehet kapni, ugyszintén állandó nagy választék van bécsi és párisi modellekben legdivatosabb neglüzse kalapokban, ernyőkben, harisnyák és keztyükben. Ugyanott kalapdiszítések és alakítások. valamint ernyők huzása és javítását elvállalja.

Ujhelyi Róza

női kalapüzletében Nagyvárad
Rákóczi-ut. Telefon 130.

den komoly kötelességteljesítést. Lelküket megrontja a léktelen ábrándozás, folyton »szórakozás«-t keresnek s gyermekeiket nevelik az inasok, a cselédek a konyhában, a kocsisok az istállóban, a fiakerek az utcán, a jó cimborák az iskolában, azok a bizonyos »alakok« a kávéházakban és tánctermekekben.

A pornográfia »áradalma« teljesen megrontja a tisztességes írók műveinek forgalmát. Mit jelent az, midőn a Krisztusátoozó arcátlan »Szanin«-ből csak Budapesten pár nap alatt 7000 példány kél el? Mit jelent az, hogy a főváros összes kirakatai közül alig akad egy kettő, amely ne volna tele, nem szellemes kétértelmű dolgokkal, hanem közönséges, nagyon is egyértelmű trágárságokkal?

Sok mindent kellene itt elmondanunk a pornográfia pusztításainak illusztrálására, de a dolog természete nem engedi a kiméletlen feltárást. Szomorúan legalább annyit mindenki beismer, hogy ez így tovább nem maradhat.

A nemzet minden igaz, hazafias tagjának föltétlenül kötelessége a legkomolyabban gondolkodni a pornográfia elleni harc inaugurálásáról. Sem családunk békéje, sem nejeink és férjeink hűsége, sem gyermekeink tiszta vére, életereje és erkölcsi épsége, sem hazánk jövőjének hite, munka és harcképessége nem biztos ez ellen a sodomai áramlat ellen, amely a irodalomból s az ábrázoló művészetekből átvonul a nemzet lelkébe, melyet teljesen megrontott.

lóval. Keletre fekszik egy nyílt part mellett az Illiquin-öböl, amelyben rendkívül sok a hal. Két kilométernyire a szárazföld belsejében van a kis, 400 házból álló Illiquin falucska. Még odébb keletre van Elquida, amely Beni—Sidelkabiloké. Ennek a falunak is 8000 harcosa és 1000 lóva van. Mindezek a most felsorolt kabiltörzsek földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkoznak és meglehetősen jólétben élnek, mert az általuk lakott völgyek rendkívül termékenyek és tolyóvizek is bőven öntözik őket. Ezenkívül kereskedelmet is üznek és nemcsak spanyol és francia kiviteli cikkeket közvetítenek a belföldön lakó kabiltörzseknek, hanem mindenféle marokkói iparterméseket is.

Azok az érteletek, amelyeket a spanyolok és franciák ki akarnak aknázni, a Kepdane-hegy nyugati lejtőin fekszenek. Egy 32 kilométer hosszúságú vasut, amely a Naeter-folyótól a Masra-folyóig a Beni Sicar, Beni Macuca és Beni bu-Iffor kabilok területén keresztül ezeket az érteleteket összekötné a tengerrel, már építés alatt áll. — A kabilok, különösen a Kepdane-hegy körüli vad törzsek mindenáron meg akarják akadályozni a modern ipar behatolását. Innen származik a mostani konfliktusa. A kabilok jelentékeny haderőt képesek harcászallítani és a szárazföld belsejéből folytonosan új meg új megerősítéseket kapnak. Emellett igen bátran és vakmerők a háborúval együtt járó áradalmakat könnyen képesek elviselni. Fegyverzetük a modern ismétlőpuska. A spanyol kormány az az elhatározása, hogy több ezer embert küld le Melillába, ilyenformán éppen nem mondható indokolatlannak.

A tisztaság, a szeméremérzet, az arcpirulás, a társalgás emelkedett nemesége ifjúságunk előtt ismeretlenné vált s ha itt ott, ideig óráig gyönyörködhetünk egy-egy tisztalelkű ifju megnyerő fellépésében, ez az öröm nem sokáig tart; ellensúlyozza a rémséges pusztulás képe, mely felett papok, orvosok, tanárok hiába siránkozunk. A galíciai erkölcsi hitványság és nyomor szelleme felöltözött magyar nemzeti léleknek, elfoglalta az irodalmat, leigázta a művészetet, üzletté tette a kulturát, árucikké az erényt, a tisztaságot, a nemzet erkölcsi és anyagi jólétét.

Ezen pusztító hadjarat ellen, ütött a cselekvés órája, szervezkedni kell.

A nemes lelkeknek rég szándéka a pornográfia ellen megalkotni azt a szövetséget, amely le ne tegye a fegyvert mindaddig, míg a szenny és piszok irodalma vissza nem vonul a feledés és ismeretlenség homályba, ahová való. Az antipornográfikus liga célja lenne az erkölcsi mételey ellen harcolni sajtóban, társadalmi és az üzleti életben. A pornográf könyvek és kiadók meg elárusítók elleni társadalmi és üzleti bojkott, az ilyen írók művészek és üzletek ellen szintén kifejtendő bojkott, ellenállása, nem különben az irodalom igazi magyar és klasszikus jellegének fenntartására és tovább fejlesztésére szolgáló külön csoportulása a hivatott és nem idegen íróknak, továbbá az ilyen színművek kellő fogadtatásáról való gondoskodás volna az a feladat, melyet e megalakulandó szövetkezetnek elérnie, illetve megoldania kell.

Tovább az aljasság és pökhendi arcátlankodás visszaéléseit a szabadsággal nem lehet összetett kézzel tűrni. Vagy akarunk lenni nemzet nagy és erős, Magyarország boldog és művelt, vagy nem. Ha akarunk, akkor munkára fel — haladék nélkül!

Gedeon.

A trónörökös és Magyarország.

Egy nagy német lap, a »Dresdener Neueste Nachrichten«, úgy látszik, sugalmazott forrásból, érdekes közleményt hoz Ferenc Ferdinánd trónörökösnek Magyarországot illető nézetéről. A cikk a többi között ezeket mondja:

Frivol és abszurd dolog a trónörökösre, mint most legutóbb is történt, ráfogni, hogy ellenérzést, sőt gyűlöletet érez Magyarország iránt. Hogyan is lehetne másképp jellemezni azt az állítást, hogy Magyarország jövőjében királya bensejében erős ellenérzés lakozik a birodalomnak ama fele iránt, amelyen majdnem hivatása szerint uralkodnia kell. Hol találunk ma a civilizált államok között uralkodót vagy egy trón várományosát, — aki az ő országában bonyodalmakat kívánna látni, vagy előidézni? Ferenc királyi herceg, mint a habsburgi dinasztianak Ferenc József császár és királyhoz legközelebb álló

agnátusa éppen úgy, mint az uralkodó felség, a Lajtán túl és innen a parlamenttel egyetértve és a nép kívánságainak lehető figyelembe vételével kíván uralkodni és ha a királyi hercegnek olyan véleményét vagy szándékot tulajdonítanak, amelyből a magyarországi dolgokkal való elégedetlenség világlik elő, akkor nem az ország és ennek lakossága iránt való ellenérzésről, hanem csak bizonyos politikai metodus iránt való idegenkedésről lehet szó, amelyet esztendőnk sora óta a magyarországi uralkodó körök a koronával és a monarkióval szemben gyakorolnak.

A trónörökös, folytatja a cikk tovább, azon az állásponton van, hogy katonai és gazdaság-pénzügyi téren további nemzeti engedmény nem tehető, ha a hadsereg egységét és harcképességét és a monarkiónak az európai államok koncertjében való politikai és gazdasági súlyát nem akarjuk helyre nem hozható veszedelemnek kitenni. Ebben azonban nincs semmi idegenkedés Magyarországtól, hanem ellenkezés, ez érdekeinek lelkiismeretes szemeltartása, mely érdekek a monarchiáéval azonosak. Ferenc Ferdinánd csak arra törekszik, hogy megszüntesse azt az állapotot, hogy a magyar pártvezérek a koronára állandó nyomást gyakoroljanak és a közös intézményeknek lépésről-lépésre való föladására kényszerítsék. Azok a kötelékek, melyek Magyarországot és Ausztriát összekötik, anélkül is igen meglazultak; katonai téren való lazítás a hadseregére lenne veszedelmes, a gazdasági és pénzügyi téren való lazítás pedig elsősorban Magyarországot fenyegetné gazdasági katasztrófiával. Ez a trónörökös véleménye és ebben nem ellenkezés nyilatkozik meg Magyarországgal szemben, hanem ellenkezés legéletbevágóbb érdekeinek legjobb akaratu tekintetbe vétele.

Közigazgatási ülés a vármegyén.

Biharvármegye közigazgatási bizottsága tegnap, szerdán délelőtti tartotta augusztus havi rendes ülését, amelyen a rendes folyó ügyeken kívül érdekesebb dolog nem került szónyegre.

A főispán és alispán távollétében Keszthely Zoltán megyei főjegyző elnökölt s jelen voltak: Fetsér Antal felsz. püspök, Erős Rezső, Vallner Ödön m. főügyész, Vasady Lajos kir. tanfelügyelő, dr. Kassay Kálmán, May Sándor kir. főmérnök, dr. Baróthy Pál kir. ügyész, Balogh János, Major Lajos kir. pénzügyig. helyettes, Miskolczi Jenő, Gerlán Gábor, Baranyi András, Telegdi József, Markovics Károly, Nagy Károly belényesi segédtanfelügyelő, Kanta Jenő kir. főállatorvos.

Első sorban az alispáni jelentést terjesztették elő, a közigazgatás múlt havi állapotáról. A közegészségügy elég kedvező volt, mivel járvány nem fordult elő július hónapban; a télen fellépet járványos betegségek is mind szűnőtélben vannak.

A kir. pénzügyigazgató jelentésében kiemeli, hogy az adók befizetése lanyha volt, amint minden évben szokott lenni, az aratás előtt, amikor a behajtás részben szünetel.

Az állategészségügy kedvező volt, mert

Nincs többé lábfájás

És ha ezt el akarja érni, úgy cipőszükségleteit okvetlen

ARANYI-nál

a Fő-utcán szerezzé be, mert az ő tőle vett cipőkben a tyuk szem és bőrkeményedés eltűnik. Telefon 512.

csak szórványosan fordultak elő állatbetegségek.

A jelentést tudomásul vették.

Ezután a folyó ügyeket tárgyalták.

A közigazgatási bizottság már korábban feliratot intézett a kereskedelmi miniszterhez, hogy a nagyvárad-vaskóbi vasutvonalon a vonatokat gyorsítsák, új vonatokat rendszersítsenek, az állomásokat szaporítsák és bővítsék. A kereskedelmi miniszter most értesítette a közigazgatási bizottságot, hogy a menetességét a pályá miatt nem lehet fokozni; az állomások az igényeknek megfelelően vannak kiépítve, új vonatkár járatása már el van rendezve, de csak akkor lép életbe, ha elég mozdony áll a vasut rendelkezésére.

Hosszabb vita fejlődött ki Bakonyi Lajos asszonyvásári segédlelkész felebbszénél, a reája kivetett adó miatt.

A kir. pénzügyigazgató kijelentette, hogy ez gyakorlatban van s 16 községben van az ev. ref. segédlelkész megadóztatva.

A közigazgatási bizottság ezen adókiivetést jótalannak tartja s feliratot intéz ellene a pénzügyminiszterhez.

Apróbb ügyek elintézése után az ülés véget ért.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály történjen.

* **Személyi hír.** Lukács Ödön városi adóügyi tanácsnok ma kezdi meg hat hétre terjedő szabadságidejét. Távollétében Pásztor Bertalan aljegyző helyettesíti s látja el az adóügyi osztály vezetését.

* **A polgármesterek kongresszusa.** A magyar városok ez évi kongresszusukat Kassán tartják meg s az indítványokat július 31-ig kellett beadni. Azonban egy indítvány sem érkezett be. Ebből az elnök: Brolly Tivadar pozsonyi polgármester azt következteti, hogy nem akarják megtartani az idén a polgármesterek kongresszusát, talán azért, mert nem régen volt a városok kongresszusa. Most köriratot küldött szét a polgármesterekhez, hogy dhajtsák-e a kongresszus megtartását. Ha igen, úgy a pénzügyi és hitelkérdéseket tüzi ki tárgyalásra.

* **Szépül a Szent László-tér.** Mint értesülünk, a »Nagyvárad Takarékpénztár« a Szent László-téren levő épületét nagyarányú kibővítés alá veszi. A mostani egy emelet fölé még egy emeletet emeltet s diszes kiképzéssel a Szent László-tér egyik legszebb épületévé alakíttatja át. A városi tanács már megadta az építkezési engedélyt.

* **Nagyvárad a lakásügyi kongresszuson.** A lakásügyi kongresszust ez évben tartják meg Bécsben. A kongresszus magyar előadója Bárczy István budapesti polgármester most kéri a magyar vidéki városokat, hogy adataikat küldjék be s ez által minél tökéletesebb adatokkal szolgálhasson a kongresszusnak, továbbá lépjen be Nagyvárad is a kongresszus tagjai közé. Az adatok beszolgáltatásával Lukács Ödön tanácsnokot bizta meg a városi tanács, azzal, hogy vegye be jelentésébe, miszerint Nagyváradon lakásügyi bizottság működik s a mukás lakások létesítése is tervbe van véve. A belépésre vonatkozólag, mivel semmi adat nem áll a tanács rendelkezésére, kérdést intéznek Bárczy polgármesterhez, hogy minő áldozatokkal jár, ha Nagyvárad belép a kongresszus tagjai közé.

* **A Roxin-ügyhöz.** Lapunk tegnapi számában »Bonyodalmak a váltólopás ügyében« cím alatt foglalkoztunk Roxin János törvényszéki tolmács kihallgatásával. Ebben a cikkben, a Roxin János által adott információ alapján, közöltük, miszerint Farkas József börtönőr igyekezett volna rábírní Roxin Jánost, hogy a fogva levő Porumb Kornélt megvesztegetés útján arra bírja, miszerint Roxin György érdekében tegyen kedvező vallomást s hogy Farkas József börtönőr a Roxin Jánossal történt szembesítésnél azt adta elő, hogy dr. Baróthy Pál kir. ügyész és dr. Szolnok Jenő kir. alügyész utasították őt, hogy menjen el Roxin Jánoshoz s bírja rá a megvesztegetésre. Továbbá, hogy a kihallgatás során Roxin János kérte, hogy vegye jegyzőkönyvbe a börtönőr azon állítását, hogy a kir. ügyész és alügyész utasítására közelítette meg a börtönőr Roxin Jánost. Cikkünk ezen részét, mint tegnap sajnosan értesültünk, sokan akként magyarázták, hogy ezen dolgokat mint tényeket közöltük volna, — holott ezeket csak mint a Roxin János által előadott dolgokat hoztuk nyilvánosságra. A további léves magyarázások elkerülése végett kijelentjük még, hogy a tegnapi cikkben foglalt adatok Roxin János előadásából eredtek. Továbbá szerkesztőségünk egyik tagja előtt Farkas József börtönőr kijelentette, hogy ő soha sem mondta a vizsgálóbíró előtt, miszerint a kir. ügyész és kir. alügyész utasították volna őt, hogy menjen el Roxin Jánoshoz és bírja rá a megvesztegetésre, hanem ellenkezőleg, fentartotta ama vallomását, amit először a kir. ügyész előtt tett. Különbén szerkesztőségünk határozott tudomást szerzett arról, hogy Roxin János ellen a vizsgálat el lett rendelve megvesztegetés miatt. Ennyit tartottunk szükségesnek az igazságnak megteleiően s tegnapi cikkünk helyes értelmezése céljából megjegyezni.

* **Letartóztatott óras.** Tegnapi számunkban megemlékeztünk, hogy Weinstock Fűtőp nagyvárad órást váltóhamisítás miatt letartóztatta a rendőrség. Tegnapi délután Bot György detektív átkísérte őt a kir. ügyészhez, hol vizsgálati fogságát eltölteni fogja.

* **Az autobus után.** Tegnap reggel adták át a Magyar Benz automobilygyár emberei az autobuszt a forgalomnak. Bár az iparhatóság kimondta a szentenciát, hogy az autobus veszélytelen, mindjárt az első napon bebizonyult, hogy az új jármű nem praktikus, nem kényelmes és nem veszélytelen. A Félix-fürdőben a fürdői pénztár előtt állt az autóbuss, mely nagyságra nézve csaknem vetekedik a villamossal, dűda gummigömbjének folytonos kinzásával akarta jelezni a sofőr, hogy azonnal indul, sőt ezt előszóval is tudtára adta azoknak, kik érdeklődtek az indulása iránt. (Zárjel között legyen mondva, azért még egy jó háromnegyed óráig egy helyben állt.) A nagy pöfékelésre néhány atyafi tágra nyitott szemekkel állta körül az autobuszt. Mikor megtudták, hogy mennyiért visz be a városba egy személyt, elszörnyülködve kérdezi egyik közülök: Ugy-e bár ez olyan luxus dolog? Mikor pedig azt felelte a sofőr, hogy valami olyastéle, egy ur azt a megjegyzést tette, hogy akkor jobb lesz mielőbb elmenni Váradról, mert luxusból nem sokan fognak rajta automobilozni. Egyik helyi lap nagyon is helyén valón jegyzi meg, hogy nem a Félix- vagy Püspök-fürdőbe, hanem egyenesen a paradicsomkertbe (ha ugyan nem a pokolba) szállítja a mindenképen automobilozni akaró balekeket. Ez a hipotézis veszedelmesen kezd közeledni a megvalósuláshoz. Este 8 és fél 9 között nagy zakatolással, pöfékeléssel indult el a Félix-fürdőből a száguldó szörnyeteg néhány szánandó alakkal, akik közül az egyik csakis azért ült fel, hogy minél hamarabb otthon legyen. Egy rozoga egyfogatu kocsiival indultam utána egy kis idő múlva. És képzeljék el mi történt? Pecsészőlőson utólértem az autobuszt, amely itt fölmondta a szolgálatot, más szóval — elromlott. Lázás sietséggel javította a sofőr, de bizony egy óra alatt sem sikerült használhatóvá tenni. Ezt csak azért említem, hogy ha valaki sietni akar, ne üljön az autóbussra. Végre még ez a szörnyeteg közeledik a fürdők között, veszedelmes magánfogatokkal kimenni a fürdőbe, mert a lovak — mivel sohasem láttak ilyent — könnyen megijednek és megbokrosodnak. Az éj melyik órájában ért be az autobus utasokkal, vagy utasok nélkül? — erről már nem számolhat be a krónikám, mivel hála Istennek nem ért utól.

* **Községi adómentesség új építkezésekre.** Több mint egy évvel ezelőtt 50 törvényhatósági bizottsági tag memorandumot nyújtott be Nagyvárad városához, Ujváros fejlesztése érdekében. Ebben a többi között az Ujváros emelendő új épületekre községi adómentesség megadását kérték. Lukács Ödön városi tanácsos referálásában tegnap foglalkozott ezzel a kérdéssel a városi tanács s javaslatára megbízták a főmérnököt, hogy az építkezési kedv emelése céljából tegyen javaslatot, a város mely utcáján és helyein kellene az új építkezésekre bizonyos időtartamra, pl. 5 évre községi adómentességet biztosítani.

* **Sürgős a kavicsszállítás.** A kereskedelemügyi miniszter egy leiratban figyelmezteti a vármegye hatóságát, hogy mivel a cséplési munkálatok befejeztével beáll a nagyarányú teherforgalom következtében gabonaszállítással lesznek lefoglalva a vagonok intézkedjék, hogy a vármegye területén közutrendészeti szempontból szükséges kavicsanyag szállítókat minél előbb bonyolítsák le.

Fürdői közönség figyelmébe!

Utazókosarak, bőröndök, kalapkoferok, fürdői ajándéktárgyak, üveg- és porcellántárgyak, esernyő- és sítábotok, harisnyák, övek, női kizitáskák, nyakkendők, pénz-, szivar- és dohánytárcák, tajtékipák, gyermekjátékok állandóan alkalmi vételárért szerezhetőek be.

FRISS ÉS TSA

KORONA ÉS FILLÉR BAZÁR

Nagyvárad Rákóczi-ut

Telefon 130.

* **Halálozás.** Őszinte részvétellel értesülünk a mély gyászról, mely Györffy László görbedi birtokost és családját érte, nejének Györffy Lászlóné szül. Farkas Teréziának halálával. A köztiszteletben állott urinő élete 72 évében hunyt el, Előkelő, kiterjedt nagy család és rokonság gyászolja. Az egész környéken nagy részvétet keltett a jótékonyágáról ismert derék matróna halála. Temetése holnap, pénteken, augusztus 6-án délelőtt 9 órakor lesz Görbeden.

* **25 év a vármegye szolgálatában.** Nagy Márton, a központi járás derék főszolgabírója tegnap ünnepelte hivataloskodásának 25 éves fordulóját, szűk körben s a szép jubileumi ünnepségen inkább csak a család és a rokonság vett részt. Nagy Márton egyike Bihar-vármegye legkiválóbb főtisztviselőinek, aki nemcsak a közigazgatás terén szerzett elévülhetetlen érdemeket, de előzékenységével, szeretetteljes tulajdonaival a legszelebb körben tiszteletet és becsülést vívott ki.

* **Villanyvilágítás a főreáliskolába.** A nagyvárad állami főreáliskola villamos világításra való berendezése és a villamos áram szolgáltatása tekintetében tárgyalások folytak a közoktatásügyi minisztérium és Nagyvárad városa között. Nagyvárad város tanácsa tegnapi ülésében abban állapodott meg, hogy a város berendezze a főreáliskolában a villamos világítást s a berendezés költségét is beleértve, 10 évig a villamos áram hektovoltját 49 fillérért, 10 év után pedig hektovoltként 3 fillérért szolgáltatja.

* **A Lloyd Express üzelmei.** A Lloyd Express manipulációival Aradot sem kímélte meg. A vállalat egyik alkalmazottja hónapokkal ezelőtt Aradon járt s itt sorra házalta a nagyobb kereskedőket, akiket igyekezett megnyerni a magyar posta kijátszásához. Legtöbb helyen visszautasításra talált s így hamarosan elhagyta Aradot — eredmény nélkül. Ugylátszik azonban, néhány kereskedőt mégis sikerült a Lloyd Express vigécének lépre csalni, mert autentikus helyről szerzett információk szerint azóta több postaküldemény ment Aradról a bécsi kéteshírű vállalat címére és viszont. Valószínűnek látszik, hogy a Lloyd Expressnek Aradon is van ügynöke, aki naponta közvetítette a postaküldeményeket. Az ügynök személyét eddig a jótékony homály fedi s csak a megindított nyomozás fogja lerántani a leplet. A nyomozás során a vállalattal üzleti összeköttetésbe került kereskedők nevei is nyilvánosságra fognak kerülni. A kereskedelemügyi minisztériumtól tegnap rendelet érkezett az aradi postafőnökséghez, hogy a Lloyd Express-től érkező, vagy a vállalat címére feladott küldeményeket ne továbbítsák, hanem foglalják le azokat bünyjelként.

* **Válópör után bünyvizsgálat.** Fővárosi tudósítónk jelenti: Nagy feltűnést keltő vizsgálat folyik most Aradon egy bünygyben, mely egy házassági perpatvarból keletkezett. Saller Ádám földbirtokostól el akar válni fiatal felesége. A férj azonban csak úgy volt hajlandó a válásba beleegyezni, ha az asszony száz ezer koronát fizet neki kárpótlásul. Az asszony át is adott egy százezer koronáról kitöltött váltót férjének; a váltón azonban a dátum kitöltve nem volt. A válás ezután megtörtént. Ekkor az asszony megbánta a kötött üzletet, beperelte férjét annak érvénytelenítése iránt. Mint házastársak között létrejött erkölctelen

indoku megállapodást a bíróság érvénytelenítette is. De a férj közben a váltót érvényesíteni kívánta. A takarékpénztárnál, hol a váltót benyújtotta, észrevették, hogy a váltóra a dátum rá van hamisítva. Most az asszony és a takarékpénztár feljelentésére az aradi ügyészség a vizsgálat elrendelését kérte az iránt, hogy a váltóra a dátum rávezetése kitől származik.

* **Vörös kardparbaj.** Sulyos kimenettelű párba híret jelentik Tusnád-fürdőről Csutak Károl fürdőigazgató, volt honvédszázados és Zalán István főispáni titkár voltak az ellenfelek. A párba a fürdő nagytermében folyt le, vezető segédként Kállay Ubul főispán szerepelt. Heves kaszabolás ment végbe, melynk során a fürdőigazgató ellenfelének fején mély vágást ejtett, csaknem ketté hasította a koponyáját. Zalán István eszméletlenül maradt a párba színhelyén. Ellenfele Csutak fürdőigazgató a homlokán könnyebben sérült meg.

* **Szobafestősegédek sztrájkja.** A nagyvárad szobafestősegédek már régebb idő óta felszálították munkaadóikat, hogy tekintetbe mostani drágasági viszonyokra emeljék fel fizetésüket. A munkaadók azonban semminemű követelést sem voltak hajlandók teljesíteni s így a festősegédek kimondták a sztrájkot. Bejelentették sztrájkbalépésüket a rennőrségnél s kérték a békítő tárgyalás kitűzését. A hatóság péntek este 7 órára hívta össze a bizottságot.

* **Mikor lehet a kóbor kutyát lelőni.** A belügyminiszter nemrég határozatban felmentette a tiltott lövöldözés vádjá alól azt, aki a város belterületén éjjel az udvarába járó kóbor kutyát lelőtte, mert amint ez a határozat is mondja, egy kóbor kutyának az éjjeli órákban ártalmatlanná tétele, lelővése, mikor az valakinek az udvarába tévedt és ott nagy károkat okozhat, helyes és okos eljárás, amiért senkit sem lehet bünytetéssel súlytani.

* **Garázda mulatók.** Tegnap este fél 9 óra tájban Glück József hatyu-utcai szatócsot Andor György és 5 tagból álló családja megtámadta és üzletének és házának ablakait bevették. Az eljárás folyamatba tétetett.

* **Elfogott tolvaj.** Friedmann Áron, a hadapród iskolában alkalmazott 22 éves villany-szerelő t. hó 2-án 6—7 óra között a hadapród iskola kerékpár raktárából az ajtó zár feltörése után egy biciklit ellopott s azt 70 koronáért Feigenbaum bicikli kereskedőnek elakarta adni. A beismerésben levő tettes lezárattott.

* **Verekedés.** Tegnap délután 3—4 óra között Berki Gyula rovottmultu cigányzenés és sármunkás a lacikonyhák előtt feleségével Lakatos Máriával és ennek udvarlójával a város területéről örökre kitiltott Sanyó Mihályval összeverekedett s egymást alaposan elpáholták. Lezárattak és az eljárás ellenük folyamatba tétetett.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Csütörtök: Vig özvegy. (Lendvay Mici vendégjátékával.)

Péntek: Gül Baba. (Lendvay Mici vendégjátékával.)

Szombat: Csókkirály. (Lendvay Mici vendégjátékával.)

Az erdészleány.

A nyári színházi szezon a változatos sikerű vendégszereplések láncolatából áll. Lendvai Mici fellépése a közepesnél is kisebb sikerrel járt. Játéka egyáltalában nem felelt meg a sze-

rep követelményeinek; a bájosan naiv, de alapjában véve eszes német erdészleánykát ügyetlen tót parasztlánnyá átalakítani még a legeredetibb művészfelfogással sem szabad. Éneke sem kielégítő, hangja kis terjedelmű és a magasabb fekvésben bántóan bizonytalan.

A meglehetősen unalmas, izig-vérig osztrák darab így nem is igen kelthette fel a közönség érdeklődését. Minthogy a vendégművésznő pesti szerepléseiről többször olvastunk elismerő kritikákat, azt kell hinnünk, hogy majd más darabban jobban meg fogja nyerni a közönség tetszését. A többi szerepeket a régi szereplők játszották a szokott igyekezettel s a darab értékének megfelelő sikerrel.

Lendvay Mici fellépte. A tegnapi nagy siker után ma már csak fokozottabb érdeklődéssel nézhetünk Lendvay Mici vendégszereplése iránt. Ez a bájos, sikkos szubrett épp olyan rövid idő alatt hódítja meg magának a nagyvárad közönség kegyét, mint a hogy mindenhol a hol eddig fellépett, óriási őszinte sikereket aratott. Ma este a Vig özvegy címszerepét fogja játszani. Glavári Imrét kevesen tudjuk olyan poétikus, talpraesett alakításban bemutatni mint a Városligeti szinkör primadonnája. Pénteken este a Gül Baba Gábor diákjában lép föl. Lendvay Mici vendégszereplését négy estére tervezte a direktor a Városligeti szinkörben azonban Lendvay Micit négy napon át nem nélkülözhetik s ezért — úgy értesülünk — hogy a Gül Babában Lendvay Mici már el is bucsuzik a nagyvárad közönségtől.

Vasárnapi előadások. Vasárnap este harmadszor adják az arénában a Pálinkát, a nyári szezon legsikerültebb reprizét. A főszerepet ezúttal is Bihari Ákos játssza, a ki ebben az alakításban hosszú időre emlékeztetéssé tette nagyvárad felléptét. Ugyanebben a darabban lép fel másodszer Bihari László, ez a nagytehetségű fiatal színész, aki legutóbbi felléptével is meggyőzte e közönséget arról, hogy a legnehezebb szerepekkel is sikeresen tud megbirkózni. — Vasárnap délután a Sulamithot adják elő, ezt a csodaszép zenéjű bibliai operettet, a melyet minden előadás alkalmával telt ház néz végig.

TANÜGY.

Iskolai értesítők

VI.

A jezsuitársasági kalocsai érseki főgimnázium.

Az ország egyik legkiválóbb tanintézetéről emlékezünk meg, mely hivatalosan ugyan nem, de a közbeszéd elismerő véleményében annál több joggal viseli a »mintagimnázium« nevet. Értjük a jezsuiták vezetése alatt álló kalocsai érseki főgimnáziumot. Kalocsa nem tartozik ma Magyarország nagyobb városai közé; s hogy mégis mindenütt ismerik az országban, abban nagy része van a kalocsai főgimnáziumnak, melyben az ország minden vidékéről jön össze a tanulni vágyó fiatalok, a kiket aztán erős jellemű, hitű hazafiakként bocsát ki kebeléből az intézet.

Programmértekezést Hózl Gyula S. I. irta »Irányító eszmék az ifjuság keresztény nevelésében« címmel. Pompásan és meggyőzően fejtegeti a felvetett témát s a következő eredményre jut: A nevelésnél az első és a fődolog a jellemképzés, vagyis hogy növendékünk lassankint tetőtől-talpig tisztességes és becsú-

letes ember legyen; ennek pedig szilárd alapja nem lehet más, mint a kinyilatkoztatott hit talaján fakadó ker. kath. vallás, csakis ennek alapján nevelhetünk teljes, igaz, tökéletes embereket, a kikben az ész alá van vetve az akarataik, ez pedig engedelmeskedik Istennek. Mint e célra vezető eszközöket meggyőző erővel mutatja ki az imádságot, gyónást, áldozást, munkát és Mária-kongregációt. A jeles értekezést, mely a nevelés minden kérdését, többek közt a manapság annyira feszegetett »nemi felvilágosítás« kérdését is behatóan és talpraesetten tárgyalja, érdemes minden pedagógusnak elolvasni.

A tananyagot az előirt terjedelemben elvégezték. Az írásbeli dolgozatok témái változatosak, édekesek s akként vannak kiszemelve, hogy a dolgozat megírása a tanulót szellemi munkásságra serkentse s ismereteit bővítse. Rendkívüli tárgyak: francia nyelv, szabadkézi rajz, gyorsírás, ének, vívás.

Pompásan tudják Jézus társaságának tagjai az ifjúságot magánszorgalmi tevékenységre serkenteni. Minden osztály a magánszorgalmi tevékenység meglepő eredményeivel számol be. A kisebb diákok költeményeket tanultak, számtani példákat dolgoztak ki, térképeket festettek magánszorgalomból; a felsőbb osztályokban szónoki beszédeket mondtak, szavaltak, nehezebb mennyiségtani és természettani feladatokat oldottak meg, a VIII. osztálybeliek pedig kiválólag a csillagászatot foglalkoztak távcsövek segélyével; a csillagászati estélyek száma 23.

Az ifjúság kebelében fennállott körök még tovább fejlesztették ezt az összevételenséget. A Kongregáció Minor a felsőbb, a Kongregáció Minor az alsóbb osztályok tanulóit gyűjtötte Szűz Mária tiszta zászlaja alá. A Stefáneumbeli növendékeknek külön volt Magna Domino Kongregációjuk, a kis szeminaryumi diákoknak is volt Mária Kongregációjuk. Ez a négy kongregáció erős oszlopa volt az ifjúság jellemzettségének. Ezeken felül a felsőbb osztályos növendékek szepirodalmi retorikai kört, a VIII. osztályosok még külön bölcselő kört alakítottak, melyek mind eredményesen működtek. A kisebb diákok osztályonként nyelvészeti köröket alakítottak. Az ifjúsági egyesületek ezen igazán gazdag sorozatához csatlakozik még a főgimnáziumi énekkar, s a Stefániumi ket zenekar.

A nyilvánosság előtti szereplésre a tanárok dicséretes példaadása serkentette az ifjúságot. A tanárok nyilvános kulturális előadásai mind aktuális korkérdéseket érintettek. Az ifjúság 11 ízben szerepelt a nyilvánosság előtt, különféle ünnepélyein.

A szellemi munkával karöltve járt a testnek megfelelő edzése is. Játékok, kirándulások, korcsolyázás, mind felterjesztették az ifjak testi épességét.

Érdekes az, hogy a tanulók közül a szegénysorsuk mily hatalmas hányada részesül segélyben. A fél- és egész tandíjmentesek száma 89; ösztöndíjat 33, segélydíjat 91 tanuló nyert. Azonfelül teljes élelmet nyert a kanoókknál 12, a két papnöveldeben 9, a jézus-társasági rendházban 21, az apácáknál 7, a tanítók házában 56, magáncsaládoknál 9. A segélyezett tanulók összes száma 328.

Ilyen nevelési és oktatási rendszernek meg is van az eredménye; 33 diák közül, a kik érettségit tettek, jelesen éret 11, jól 13, egyszerűen 9. A többi osztályokban is igen jó az eredmény; nincs még egy középiskolánk, ahol a jeles diákok száma ekkora volna — és ahol a jeleseket annyira igazán meg kellene érdemelni, mint Kalocsán.

A tanulók összes száma 508. Ebből róm. kath. 484, gör. kath. 2, református 4, zsidó 18. Egyetlen egy középiskolánk, amelyben a zsidó elem az öt megillető számarányban van képviselve.

Ha minden középiskolánk olyan beszámolókat tudna tartani, mint a jezsuiták kalocsai főgimnáziuma, hej, beh mennyivel másképp tejlődnék szegény Magyarországon.

KÖZGAZDASÁG.

Tudnivalók állami ménék kibérlése körül.

Aki állami fedezőként óhajt az 1910. évi idényre bérelni, annak tanácsos lesz ezt az ügyet meg az idej nyár folyamán lebonyolítani, mert ha télig elmulasztja, akkorra a rendelkezésre álló ménék nagyrészt le lesznek foglalva ily célra és nem marad miből választani.

Az állami ménetelepeknél ugyanis csak azok a ménék bérelhetők, melyek eddig is bérelve voltak és nem voltak még fedeztetési állomásra beosztva. Kivételt csak az angol és arab telivérek képeznek, melyek akkor is bérelhetők, ha már államason is voltak, de csak az esetben, ha az illető község a ménét többé nem kéri állomására.

Ha az illető lótenyésztő a kívánt típust megállapította, akkor irjon a legközelebbi mén-telep parancsnokságnak, valjon melyik alája rendelt mén-teleposztálynál található a kívánt típushoz tartozó bérelhető mén, jelezvén egy-uttal az óhajtott szint és magasságot, valamint esetleg a tenyészcél is.

A mén-telep parancsnokság által kijelölt mén-teleposztályhoz tessék azután mielőbb el-látogatni és a rendelkezésre álló ménék közül választani. Ha sikerül a kívánt mén megtalálni, akkor 1 koronás bélyeggel ellátott be-adványt küldjön az illető mén-telepparancsnok-sághoz, melyben a számmal és névvel jelzett ménnek a jövő évi fedeztetési idényre bér-mén gyanánt való előjegyzését kéri. Ha a mén-telepparancsnokság azután a ménre való előjegyzés megtörténetéről értesíti, akkor az ügy rendben van. Később átküldik a bérlőnek a bérszerződést aláírás végett és január 1-től kezdve bármikor kérheti a mén kikül-detését.

Ha a tenyésztő, a mén-telep osztályoknál nem találna alkalmas mén, ez esetben közvetlenül az állami ménesekben választhat a felállított fiatal ménék közül. Arabvérű mén-eket Bábólnán, magasvérű nemes angol félvérű méneket Kisbéren, nehezebb angol félvérű méneket (Furioso, Nath Star, Gidrán és No-nius.) Mezőhegyesen, végül lipicai fajta mén-eket, a fogarasi m. kir. állami ménesben, Alsó-szombatalván lehet találni.

Ezekben a ménesekben július 15-től októ-ber 10-ig lehet a fiatal ménesek közül bér-mént választani. Az eljárás az, hogy a mén-bérlő odautazik, engedélyt kér a parancsnok-ságtól a bérmen kiválasztására és a megejtett választás után, épp úgy amint előbb jelezte-tett, írásbeli nyilatkozatot ad át az ottani pa-rancsnokságnak, melyben a számával és nevé-vel megjelölt ménnek bérletére kéri magát előjegyeztetni. Az összes fiatal ménék október havában az állami ménesekből beosztatnak a mén-telepekhez és az illető mén-telep azután megkötö a szerződést az előjegyzett bér-lőkkel.

Itt is szem előtt tartandó, hogy ki minél későbbben megy bérment választani, annál ki-sebb választékot talál, mivel mások már meg-előzték és azok a ménék melyek valaki ré-szére már előjegyeztettek, természetesen más bérlő által nem bérelhetők.

Budapesti tőzsdetudósítások.

A gabonátözsde határidői.

Budapest, augusztus 4.

— Délután 4 órakor. —

Buza május 1909. 50 kilogrammonként	14.35
Buza októberre	13.97
Buza ápr.	11.80
Rozs okt.	10.29
Zab májusra	—
Zab októberre	7.78
Tengeri máj. 1909	7.86
Tengeri jul.	8.05
Tengeri májusra 1910.	7.24

Értékdözsde.

— Délután 4 órakor. —

Osztrák hitelbank részvény	634.—
Osztrák magyar államvasuti részvény	736.75
Leszámitoló bank	482.—
Rimamurányi	572.—
Osztrák-m. államvasuti részv.	697.50
Közuti vasut	552.—
Városi villamos vasut	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értékdözsde 1909. aug. 4.

Magyar arany járadék 4 száz.	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	93.25
Magyar koronajáradék	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	95.50
Osztrák járadék papirban	136.—
Osztrák járadék ezüstben	145.—
Osztrák járadék aranyban	97.25
Osztrák korona járadék	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	197.50
Magyar hitelbank-részvény	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	730.—
Magyar hitelrészvény	748.—
London vista	631.50
Páris vista	689.50
20 frankos (Napoleon)der	19.02
Német birodalmi márka	117.56
20 márkás arany	23.51
Magyar nyereségy sorsjegy kölcsön	93.95
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	90.40

TÁVIRATOK.

Spanyolországi események.

Madrid, augusztus 4. A hivatalos jelentés megerősíti, hogy a mórok egy őrház ellen támadást intéztek és hozzáfűzi, hogy a mórokat visszaverték, de halottaikat magukkal vihették; továbbá a vasuti síneket is felszakították 150 méter hosszúságban. Marina tábornok elrendelte a vasutvonal helyreállítását és az őrház építésének folytatását, mivel ez az összeköttetések biztosítására szükséges.

Barcelona, augusztus 4. A város lassan-ként normális külső képét nyeri vissza. A vas-uti forgalom ismét helyreállt. A Temerario ágyunaszád fedélzetén levő foglyok közül töb-beket szabadlábra helyeztek. A községtanács elhatározta, hogy a rendzavarások okozóit meg fogja bélyegezni. Összeütközés keletkezett csa-patok és lázadók között, miközben egy ember meghalt és kettő megsebesült. A rend ismét helyreállott.

Cerbere, augusztus 4. Barcelonából je-lentik: A »Temerario« nevű cirkáló számos fogollyal ideérkezett. A lakosság nyugodtan viselkedik, de szüntelenül követeli az elfogot-tak szabadon bocsájtását. Majdnem az összes

gyárakban dolgoznak. Az utcákat és a város-házát még mindig csapatok lepik el. Vasuton sok utas érkezik. Sabavellben és Mataróban nyugalom van.

Török-görög konfliktus.

Budapest, aug. 4. Szalonikiból táviratozák. A hadügyminiszter ma elrendelte az általános mozgósítást.

A baja-báttaszéki vasuti hid.

Budapest, augusztus 4. Ma délelőtt a kereskedelmi miniszteriumban Sztérényi államtitkárnál nagy küldöttség járt a baja-báttaszéki vasuti hid megnyitása ügyében. A küldöttséget Ambrózovits Lajos bajai főispán vezette. Részt vettek a küldöttségben több város képviselői, Szegedről Szarvady Lajos, a szegedi kereskedelmi és iparkamara elnöke, Nagyváradról Bordé Ferenc. A küldöttség szónokája Szarvady Lajos volt, aki arra kérte az államtitkárt, hogy rendelje el a baja-báttaszéki vasuti hid mielőbb való megnyitását. Sztérényi barátságos beszédben kimerítően válaszolt a küldöttségnek. Kijelentette, hogy a vasuti hidat október 1-én átadják a forgalomnak és teljesíteni fogják a küldöttség összes kérését. Az államtitkár válaszával a küldöttség lelkes eljenzéssel vette tudomásul.

Korvin főhadnagy sikere.

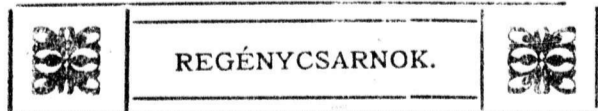
Budapest, augusztus 4. Cowesból jelentik, hogy az ott lefolyt motoros csónakversenyen Korvin főhadnagy egy új szerkezetű motoros csónakjával a verseny első díját megnyerte.

Egy vidéki fűrészgár lángokban.

Marosvásárhely, aug. 4. Szászrégenben Goldinger és Teplanszky cég herbesi lűrészgyára kigyulladt ma hajnalban. A tűz rohamosan terjed. A mentésre a nagy forróság miatt alig lehet gondolni. Marosvásárhelyről kértek táviratilag tűzoltóságot és katonaságot. A gépház és a melléképületek ezideig már porrá égtek. A tüzet nem képesek lokalizálni és az folyton jobban elharapódzik. Eddigi kárt száz-ezer koronára teszik.

Elégett termés.

Budapest, aug. 4. Aradról jelentik: Csermő községben kigyulladt egy szérűskert. A nagy szélviharban a tűz gyorsan terjedt. 32 kizsuga egész termése elégett, több cséplőgéppel együtt. A tüzet, melyet a géptől kigrott szikra okozott, még nem oltották el.

HUSSON ORVOS.

REGÉNY

Irtá: Charles Masset.

Fordította: Sz. I.

(Folytatás.)

17

Ő magasra akart jutni, hogy a dicsőség polcáról egykoron lenézhesse a Mauprié-féle balgákat. Szenvedélyes buzgalommal tanult, szabad napjait a városi közkönyvtárban tölté, melynek gyűjteményei a régi collegium egy melléképületében voltak elhelyezve.

A komor könyvszekrények közt, lassankint megismerkedett a görög és latin költőkkel, kikről eddig, az iskolában nyert morzsák után, csak gyenge előzettel bírt. Különösen a görögök gyakorolták rá az ismeretlenek csodás vonzerejét. A sorok közé irt latin fordítás segítségével annyira vitte, hogy az eredeti szöveget olvashatta és az eszmék, a képek és érzelmek új világa tárult fel előtte, mely csakhamar egészen elvakította.

A régi, porlepett, megbarnult és elrongyolt kötésű iratok közt felbugyogott a görög költészet forrása, mint a fű és csillogó vizű patak. Homer, Sophocles, Pindár elragadó látványokat nyitottak meg szeméi előtt; Aristophanes nagy lyrai hevével fölemelte magához a földről. Este, midőn kamrájában ülve a csillagos égre pillantott és a »fellegek« és »madarak« karát szavalt, úgy érezte, mintha taragadtatott volna ama titokzatos tetőkre, honét a »szentelt éjszakát, a gyümölcsben termékeny földet, a folyamok folyását és a morajló tengert...« szemlélte. — Nyáron, midőn a felső várossal határos erdőben bolyongott, költője szavaival üdvözölte »a lombárnyal fátyolozott hegyeket és a madarak boldog népét...« Mintha a természet először nyílt volna meg a gyermek kedélye előtt, hatalmas gazdagságával, virágos pompájával...

Se szorgalmasan üzdött olvasmányok nem csak a természet mély szépségeit és a görög hitegre költői és tündéri világát tárták fel előtte, a mely mérvben fejlődött kora, lelke más titokra is irányult. Új érzelmek támadtak benne, melyek eddig szunnyadtak keblében, miként a himpor a bimbó bezárt kelyhében.

Egy júniusi vasárnapon, urnapján, szobájában olvasgatott. A nap ünnepére megkongatott három harang ezüst csengése behatolt a nyitott ablakon. Künn az utcák lombokkal voltak behintve, melyeknek erős illata egész a magasan fekvő szobáikáig szállt fel.

Egyszerre távoli ének hangjai ütöttek meg fülét. — A templomi körmenet volt, mely a bouronne-tér felé haladt.

Kihajolt az ablakon. A tér közepén zöld galyátorban fehér és kék színű, százsorszeppből és moh közé tüzdelt buzavirágokból készült oltár emelkedett. Minden oldalról borostyánágak és granát-lombok szegélyezték az utakat és jó messze a szemközti levő utcában a föld egészen pirosnak látszott a rózsáktól és pipacsvirágoktól. Az oltáron már égtek a viaszgyertyák; a tömjén és szétörzsölt virágok titokzatos illattal töltötték be a levegőt.

A körmenet a litánia hangjaival lassan közeledett. A napsugaras utcában a gyermekek hosszú sora kigyózott. Utánuk jött a szent szűz lobogója, melyet Constance k. a., a Rosaire-szövetkezett legidősb tagja, tartott karjaiban. Odább a himzett misemondó ruhák és veres papi öltönyök színvegyülete tűnt fel. És leghátul az arany szentségtartó ragyogása látszott; — egy pap tartotta kezében, a karmazsin színű mennyezett alatt, míg a dobokon indulót vertek.

Midő a papság az oltár elé ért, a fiuk és leányok a zöld galyak körül sorakoztak, és Lőrinc ép ablakoka alatt, nagy borostyánlomb mellett, egy tizenhárom éves leánykát pillantott meg. Egészen fehérbe volt öltözve, fehér keztyűs kezei olvasóján keresztben nyugodtak, arcát gesztenyeszín bajának ezéles fonatai környezték és szeméi szórakozottan tekintettek a szomszéd házakra. Lőrinc csak arcáiban láthatta, de úgy érezte, hogy eddig sehol sem találkozott eszményibb női alakkal.

Nem volt többé gyermek és nem volt még kifejtett leány, de világos tekintetében, gyöngéd vonásaiban, piciny ajkaiban már bizonyos komolyság nyert kifejezést. Tülfőkötőjében és hosszú fátyolában úgy nézett ki, mint a telserdült leány. Lőrinc csak őt látta. Közelebről akarta csodálni és lesietett az elhagyatott varró-műhelybe. Itt a virágcserepek mögé rejtőzve, csak pár lépés választotta el tőle.

(Folyt. köv.)

Dr. VUOSKIOS GYULA.

Fürdői menetrend.

NAGYVÁRAD—PÜSPÖKFÜRDŐ.

	reggel	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	7 50	9 50	2 10	4 50	6 40	9 17
V.-Velece >	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 27
Rontó >	8 16	10 16	2 36	5 16	7 06	9 43
Püspökfürdő ér.	8 21	10 21	2 41	5 21	7 11	9 48

PÜSPÖKFÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

	d. e.	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Püspökfürdő ind.	8 59	10 59	3 19	5 59	7 49	10 32
Rontó >	9 04	11 04	3 24	6 04	7 54	10 37
V.-Velece >	9 17	11 19	3 37	6 17	8 07	10 50
Nagyvárad ér.	9 27	11 29	3 47	6 27	8 17	11 00

NAGYVÁRAD—FÉLIX-FÜRDŐ.

	d. e.	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 27
V.-Velece >	8 10	10 10	2 30	5 10	7 02	9 37
Rontó >	8 16	10 26	2 46	5 26	7 16	9 53
Félix-fürdő ér.	8 33	10 33	2 53	5 33	7 23	10 00

FÉLIX-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

	d. e.	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Félix-fürdő ind.	8 40	10 40	3 00	5 40	7 30	10 13
Fönt >	8 47	10 47	3 07	5 47	7 37	10 20
V.-Velece >	9 00	11 09	3 20	6 00	7 50	10 37
Nagyvárad ér.	9 10	11 19	3 30	6 10	8 00	10 47

NYILTTÉR.

Képes levelező-lapot

csak

Benkő

antiquariumában lehet igazán

nagy választékban kapni

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Biró László

férfi és női divat szabó.

Párizs-utca 2. sz. Saját ház.

A nagyváradai tisztviselő fogyasztási szövetkezet szabója.

Telefon 832.

Telefon 832.

Alapított 1889-ben.

Alapított 1889-ben.

Berkes Bertalan

Nagyvárad, Zöldfa-utca 21. sz. a

TELEFON 180.

TELEFON 180

A tisztaság kedvelők szíves figyelmébe ajánlom »Emke« parquette és padló fénymázam, kerti butor festékeim mindenféle színben brundinom, butor, réz és ezüst tisztító szereim és cipőcrémem vevőimet 20 év óta elismert pontos kiszolgálásban és olcsó árban részesítem.

!! Kérem címemre ügyelni. !!

Apró hirdetések

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűből 8 fillér
A legkisebb hirdetés 40 fillér

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban: Szilágyi
— Dezső-utca 5. sz. alatt. Telefon szám 263. —

Kepes Elek

orvosi kötszerész és kez-
tyűs, Nagyvárad, Sas-szál-
loda. (Passage.) Készíték
saját műhelyemben a leg-
komplikáltabb sérvekre ki-
tűnő sérvkötőket továbbá
haskötőket, gummi haris-
nyákat, egyenes tartókat,
betegápolási cikkeket és
minden e szakmába vágó
munkákai a legutányosabb
árban, jótállás mellett. —
Szarvasbőr-lepedőket és
vankosokat, valamint min-
dennemű másféle szarvas-
bőr-munkákat is készítek a
legjobb kivitelben. Készíték
tisztítást és mindennemű
javítást is felvállalok. Nők
és férfiak részére külön
próba-terem.

Bártfai cukrász.

Fő-u, Gerlicsi-ház. május
1-től kitűnő fagyaltot és
jeges kávét készít naponta
változatosan. Ugyan ott
tisztán és tea vajból ké-
szült tészták és torták kap-
hatók darabonként 8 fillér
Minden e szakba vágó
megrendelést a legutányo

Földműves iskolát

végzett, 8 évi gyakor-
lattal bíró 32 éves, nőt-
len fiatal ember gazda-
sábnu vgy szeszgyár-
ban állást keres. Cim a
kiadóban.

UJ! UJ! UJ!

SPRINGER és JANOWSKY

mindennemű díszítő és butorra való
:: paszományok készítői ::

Fővárosi izlés! Olcsó árak!

Modern munka!

!! ! Költségvetések díjtalanul! !!

Nagyvárad, Teleky-utca 11. sz.

Halló! Kérem a 882. számot! t. i.

Frenkel Ignác

asztalos

Kert-utca 16. szám alatti butorraktárát, hol
minden szoba- és konyha-butor raktáron van
Vesz és elad kevésbé használt butorokat. Bu-
tor tisztítást és szakszerű javításokat a legol-
csóbban végez. Butorszükségletünk beszerzése
előtt saját érdekünkben ne mulasszuk el a
fenti céget felkeresni.

URÓPA

nagyszálló

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Tulajdonos: Fülöp István.

Szigoruan szolid családi mulatóhely.
Nagyvárad legszebb — vadregényes
kertje a hegy tővében. Minden este
elsőrangú mozgófénykép előadás. Ki-
sárolag saját szüretelésű borok. Fris-
sen csapolt kőbányai sör. Esténként
cigány zene. Kifogástalan magyar
:: konyha. Polgári árak. ::

A legmegbízhatóbb arcápolószer
a szeplő és májfolt ellenes

Lilium-Krém

szappan és puder.

Ára 1—1 korona. Ára 1—1 korona

Kapható:

„Arany-Sas” gyógyszertárában
Nagyváradon, Szent Laszló-tér.

Lapárusítók

férfiak és nők napi 2—4 kor.
keresetre azonnal felvételnek.

Cim a kiadóban.

A »Nagyváradai Első Kölesönző és Takarékszövetkezet« f. évi július hó 1-én, Nagyváradon
a Bémer-téri Foyvár-ház első emeletén megkezdte működését és megnyitotta az **első 3 és 6 éves**
évtársulatait. Alulírott igazgatóság felhívja a város és vármegye közönségét a szövetkezet kötelékébe
való belépésre.

A Nagyváradai Első Kölesönző és Takarékszövetkezetbe beléphet mindenki, a ki magát heti
1 koronás törzsbetét fizetésére kötelezi. Minden tag több törzsbetétet is jegyezhet.

Befizetések a szövetkezet helyiségében eszközözlendők. Vidékiek a befizetésre postai csekklapot kapnak.
A »Nagyváradai Első Kölesönző és T. szövetkezet« tagjainak heti befizetésekkel kamatozó tőkét gyűjt tagjainak,
a belépéskor előnyös kölcsönöket nyújt. kezesség mellett kötelezvény vagy váltóra, ingatlanokra betáblázás
mellett. Ezen kölcsönök a heti befizetésekkel, melyek a befizetőnek kamatoznak, fizethetők vissza
a 3 vagy 6 év időtartam alatt. Minden tag a belépéskor annyi kölcsön felvételére van jogosítva, a mily
összeget törzsbetéteivel befizetni kötelezett. Egy törzsbetét 3 év alatt 150 kor, 6 év alatt 300 kor. hi-
telre jogosít. Abefizetett törzsbetétek részesednek a szövetkezet tiszta jövedelmében. Beiratkozások
a »Nagyváradai első Kölesönző és Takarékszövetkezet« Bémer-téri helyiségében tejesithetők.

A Z I G A Z G A T Ó S Á G :

Lukács Ödön
Nagyvárad városi tanácsos, alelnök.

Száhlender Károly
nagybirtokos, elnök.

Dr. Sarkadi Lajos
ker. és iparkamarai titkár, alelnök.

Aufricht Mór
termény kereskedő.

Dr. Grösz Menyhért
kir. törvényszéki orvos.

Dr. Rezső Mór
ügyvéd.

Blayer Lajos
földbirtokos, (P.-Pernyes.)

Lichtmann Menyhért
birtokos (Monos-Petri.)

Szmazsenka Ernő
vasuti igazgató.

Barta Béla

Dr. Mártonffy Marczel
kir. jogakadémiai tanár.

Dr. Thury László
Nagyv. városi tiszti főügyész.

a Bihar-Szilágyi olajipar r. t. igazg.

Dr. Fássy Lajos

Dr. Pácz Sándor

Dr. Váruai Ferencz
ügyvéd.

Biharvármegye tiszti ügyésze.

Dr. Popper Akos

a Központi Takarékp. igazgatója.

Dr. Halász Márton

ügyvéd, jogtanácsos.

REINOLD OSZKÁR

Saubsdorfi (Szilézia) kőfaragó mester egy új sir-
kőraktárt rendezet be Fő-utca 20. szám alatt, ahol

SIRKÖVÉK

csakis dus választékban gyáriárban állanak a vevőközönség rendelkezésére, aki
SIRKÖVET előnyös árban akar beszerezni, győ-
ződjön meg

-- sirköveim olcsó voltáról --

Tisztelettel

Reinold Oszkár
kőfaragó mester, sirkő gyáros.

Saubsdorf (Szilézia.)

SZABÓ JÁNOS

uri divát szabó és egyenruha készítőnél
a legdivatosabb szövetek dus választékban vannak főlhalmazva.

Modern szabás. Izzékes munka.

Fő-utca, (Gerliczy-palota.)

Tanuló felvétetik.

Kecskeméthy István

étterme, sörcsarnoka, kavéháza, legszebb
kerthelyisége NAGYVÁRAD, KERT-UTCA.

Naponta frissen csapolt sör, saját termésű
tiszta, kezelet hegyi borok

Társas ebédek, vacsorák, vagy lakomák
étlap szerint, vagy megállapított árak mel-
lett elfogadtatnak.

Abonensek elfogadtatnak mérsékelt árak
mellett

*Egyben van szerencsém a vidéki
utazó közönség szives figyelmét
felhívni, hogy vendég szobáimat
ujjonnan berendeztem és tisztán-
tartására különös gondot fordítok.
Ugyisint a szállóhely olcsó
ár mellett szives rendelkezésre áll.*

*Hol szórakozunk esténként? csak is a
NEMZETI SZALLODA hívós és kel-
lemes kerthelyiségében, hol minden este
mozgófénykép előadások tartatnak ci-
gany zene mellett. Minden második
nap teljesen új műsor.*

Számos látogatást kér tisztelettel

KECSKEMÉTHY ISTVÁN

a Nemzeti Szálloda bérlője.

Gyászoló közönség figyelmébe!

Mindennemü bel- és külföldi
márvány, granit és syenit **sirköveket**
a legjutányosabban

Edelstein Sámuel

sirkőraktárában

Rákóczi-ut (Fő-utca) 11. szám.

Moskovits-palotában szerezhető be.

MAGYAR BANK

Részvénytársaság NAGYVÁRADON Fekete-Sas palota

A L A P T Ő K E

1,000.000 korona

Elfogad betéteket,
Előleget ad értékpapírokra,
Elfogad letéteket őrzésre,
Leszámitol váltókat.

Törlesztéses (amortisatiós)
:jelzálogkölcsonöket:
engedélyez házakra és vidéki birtokokra.

Legjobb üdülőhely a Püspök (Szent László) gyógyfürdő.

(Nagyvárad mellett)

A kontinens legdusabb természetes hévíz forrása 26 C. fokú viz. Javalva: rheuma, csuz, köszvény, idegzsába, gyomor és alhasi bántalmak ellen. A legnagyobb kényelemmel berendezett nyári uszoda. Állandó uszómester. 300 hold természetes vadregényes park. A közönség rendelkezésére 127 modern kényelemmel berendezett vendégszoba. Kitünő magyar konyha s tisztán kezelet saját termésű hegyiborok. Zenedij és curtaxe nincs. Figyelmes, pontos kiszolgálás, úgy a szobákban, mint a fürdőben és éttermekben.

Számos látogatást kér tisztelettel:

KERNÁCS JÁNOS

fürdőbérő.